

РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ФУНКЦІЇ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*Сердюк О. І.,
кандидат економічних наук, доцент
Ситник А. П.
аспірант*

Створення для населення умов щодо отримання якісних і доступних культурних послуг, розвитку людського потенціалу через стимулювання створення та споживання культурних послуг є соціальною функцією органів місцевого самоврядування, яка потребує нових стандартів її реалізації в умовах децентралізації

З 1991 р. спостерігається поступове звуження базової мережі закладів культури та погіршення доступності культурних послуг для населення України. На дослідження культурної інфраструктури в умовах децентралізації було спрямоване опитування Українського кризового медіа-центру «Стан сфери культури в об'єднаних громадах-партнерах програми DOBRE» (1-15 березня 2019 р.). Анкетування здійснювалося серед управлінців, або уповноважених осіб, які займаються питаннями культури у власних об'єднаних територіальних громадах (ОТГ). Опитування відбулося в 7 областях серед 75 об'єднаних територіальних громад (9,3 % від існуючих громад в Україні станом на лютий 2019 р.; 17 – міські, 29 – селищні, 29 – сільські ОТГ) [1]. Культурну інфраструктуру цих ОТГ можна охарактеризувати так: 5-6 будинків культури та 3-4 бібліотеки на одну ОТГ, одна музична школа в кожній третій-четвертій ОТГ та один музей в кожній четвертій ОТГ.

Організаційна підтримка управління культурою не відповідає сучасним потребам. Згідно з опитуванням, лише в п'яти ОТГ є окремі відділи (департаменти), які займаються виключно питаннями культури. У 17,3 % ОТГ – це відділи (департаменти) культури та туризму. У 46,7 % ОТГ – відділи (департаменти), які окрім культури та туризму займаються питаннями сім'ї, молоді та спорту, соціального захисту дітей тощо. У п'яти ОТГ діють відділи гуманітарної політики, які займаються питаннями культури. У двох ОТГ питання культури делеговані відділам освіти. У 20 % ОТГ питаннями культури займаються секретарі рад, уповноважені заступники голів або директори будинків культури (така ситуація переважно в сільських ОТГ) [1].

У сфері культури працює 0,34 % всього населення; 86 % керівників, пов'язаних із питаннями культури в ОТГ, мають вищу освіту; 91 % бажають брати участь у профільному навчанні, але лише 47 % його вже проходили в процесі децентралізації [1]. Однак важливість компетентності фахівців сфери культури визнається, 97 % керівників зацікавлені в профільному навчанні своїх підлеглих.

Згідно з дослідженням Українського кризового медіа-центру, культурні витрати у 2018 році становили 4,29 % від загального бюджету ОТГ. Більше двох третин відділів/управлінь/департаментів, що займаються питаннями

культури в громадах ніколи не подавали заявки на грантові програми для залучення зовнішнього фінансування. Тому, основний освітній напрям, в якому виявили свою зацікавленість управлінці в сфері культури, – написання грантів 47 %, другий за рейтингом – вивчення міжнародного досвіду (36 %) [1].

Відійти від базової мережі закладів культури можна лише організовуючи нові культурні простори. Концепція реформування системи забезпечення населення культурними послугами [2] окреслює керівні принципи, шляхи і строки формування і реалізації державної політики, спрямованої на створення для населення умов щодо отримання якісних і доступних культурних послуг, розвитку людського потенціалу через стимулювання створення та споживання культурних послуг. Досягнення поставлених цілей передбачається через виконання п'яти ключових завдань: «затвердження мінімальних стандартів забезпечення громадян культурними послугами; реформування фінансового забезпечення системи надання культурних послуг; впровадження політики модернізації наявної інфраструктури для надання культурних послуг; створення умов для формування якісного (висококваліфікованого) кадрового забезпечення системи надання культурних послуг; розробку системи моніторингу та оцінки якості культурних послуг» [2]. Реалізація Концепції сприятиме формуванню ефективної системи забезпечення населення якісними і доступними культурними послугами, підвищенню культурного рівня населення.

Якісно нові культурні послуги в ОТГ повинні охопити культурну спадщину, мову, мистецьку освіту, аматорське та професійне мистецтво, креативні індустрії. Розбудовувати сферу культури ОТГ за умови обмеження обсягу коштів місцевих бюджетів дозволить участь у Проєкті «Культурний розвиток громад», що проводиться АССОГУ за підтримки Українського культурного фонду, та конкурсних програмах Українського культурного фонду, обсяг фінансування яких у 2020 р.: «Аналітика культури» – 20 млн грн, «Навчання. Обміни. Резиденції. Дебюти» – 60 млн грн, «Інноваційний культурний продукт» – 120 млн грн, «Інклюзивне мистецтво» – 30 млн грн, «Аудіовізуальне мистецтво» – 70 млн грн, «Знакові події» – 100 млн грн, «Мережі й аудиторії» – 20 млн грн, «Культурні столиці України» – 40 млн грн, «Культура. Туризм. Регіони» – 10 млн грн, «Культура заради змін» – 10 млн грн.

Реалізація комплексного підходу до розв'язання проблеми забезпечення населення якісними і доступними культурними послугами поряд з розбудовою інституційного забезпечення сфери культури мають бути перетворені на ресурс як розвитку людського капіталу в громаді, так і фінансового наповнення місцевого бюджету.

Список використаних джерел

1 Культурна інфраструктура в умовах децентралізації: аналітичний звіт. гГURL: <http://ucmc.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/Analitichnij-zvit-KIVUD.pdf> (дата доступу: 02.04.2020).

2. Про схвалення Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 27-р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/27-2019-%D1%80> (дата доступу: 02.04.2020).